

НЕЗАДЪЛЖИТЕЛЕН ПОМОЩЕН МАТЕРИАЛ ВЪВ ВРЪЗКА С ТЕХНОЛОГИИТЕ: ЧЕСТО ЗАДАВАНИ ВЪПРОСИ ОТНОСНО ПЛАНИРАНЕТО НА ОДИТА

Настоящата публикация откроява ефекта от технологиите при прилагане на определени аспекти на Международните одиторски стандарти (МОС). Публикацията се фокусира върху специфични съображения по отношение планирането на одита в съответствие с МОС 300, *Планиране на одита на финансови отчети*, които може да са уместни, когато одиторът използва възможностите на автоматизирани инструменти и техники (АИТ).

Какво представляват АИТ?

Одиторските процедури могат да бъдат изпълнявани с помощта на редица инструменти или техники, които може да са автоматизирани или неавтоматизирани (като често става въпрос за комбинация от двата вида). Практикуващите професионални счетоводители използват на практика разнообразни термини, за да опишат инструменти и техники, които са автоматизирани. Така например, прилагането на автоматизирани аналитични процедури спрямо данните по време на процедурите за оценка на риска или допълнителните одиторски процедури понякога е наричано аналитична обработка на данните.

Макар терминът „аналитична обработка на данните“ да се използва понякога за посочване на такива инструменти и техники, терминът няма еднообразна дефиниция или описание. Този термин е твърде тесен, тъй като не обхваща всички нововъзникващи технологии, които се използват в днешно време при разработването и изпълнението на одиторските процедури. В допълнение, технологиите и свързаните с тях одиторски приложения ще продължат да еволюират, като например приложения с изкуствен интелект, процеси за автоматизиране с помощта на роботика и други. Ето защо, Съветът по международни одиторски стандарти и стандарти за изразяване на сигурност (IAASB) използва по-общия термин „автоматизирани инструменти и техники“.

Прилагане на МОС: използване на АИТ

При прилагането на МОС, одиторът може да разработи и изпълни одиторски процедури или по неавтоматизиран начин, или с помощта на АИТ, като всяка от тези техники може да е ефективна. Независимо от използваните инструменти и техники, от одитора се изисква да спазва МОС.

При определени обстоятелства, когато получава одиторски доказателства, одиторът може да определи, че използването на АИТ за изпълнение на определени одиторски процедури може да доведе до по-убедителни одиторски доказателства по отношение твърдението за вярност, което се тества. При други обстоятелства изпълнението на одиторските процедури може да е ефективно без използването на АИТ.

Технологиите се променят непрестанно

С еволюирането на технологиите и разработването на нови подходи спрямо одита, уместността на конкретен АИТ и относителните му преимущества може да се променят.

Одиторът може да обмисли да използва АИТ при изпълнението на одиторските процедури, включително процедурите за оценка на риска и допълнителните одиторски процедури. Възможно е одиторът да установи, че ефективното използване на АИТ предполага подходящо разглеждане на последствията за одита на етапа на планиране.

При установяване на общата одиторска стратегия и разработването на план на одита в съответствие с МОС 300, одиторът може да обмисли възможното използване на АИТ включително когато:

- (а) изпълнява предварителни дейности по ангажимента;
- (б) определя естеството, времето на изпълнение и обхвата на планираните процедури за оценка на риска съгласно МОС 315 (преработен 2019 г.).¹
- (в) определя естеството, времето на изпълнение и обхвата на планираните допълнителни одиторски процедури на ниво твърдение за вярност съгласно МОС 330.²
- (г) определя естеството, времето на изпълнение и обхвата на ресурсите, включително използване работата на експерт на одитора, необходима за изпълнение на ангажимента.
- (д) определя други планирани одиторски процедури, които се изисква да бъдат извършени, така че ангажиментът да съответства на изискванията на МОС.
- (е) планира естеството, времето на изпълнение и обхвата на ръководството и надзора над членовете на екипа по ангажимента и прегледа на тяхната работа.

Възможното използване на АИТ по време на одита и начинът, по който това може да повлияе на дейностите на одитора по планиране на одита са въпрос на професионалната преценка на одитора, имайки пред вид обстоятелствата, отнасящи се до конкретния ангажимент.

1. Как възможното използване на АИТ при ангажимент за одит оказва влияние на дейностите по планиране?

Възможното използване на АИТ по време на одита може да окаже влияние върху дейностите по планиране, включително предварителните дейности по ангажимента, определяне естеството и обхвата на процедурите, включително процедурите за оценка на риска и допълнителните одиторски процедури, определяне времето на изпълнение на процедурите и преценката на компетентността и способностите на човешките ресурси, необходими за изпълнението на ангажимента.

Допълнителни
незадължителни помощни
материали

- [Използване на АИТ при идентифициране и оценяване на рисковете от съществено неправилно отчитане.](#)
- [Използване на АИТ при изпълнение на одиторски процедури](#)

¹ МОС 315 (преработен 2019 г.), *Идентифициране и оценяване на рисковете от съществени неправилни отчитания*

² МОС 330, *Одиторски процедури в отговор на оценените рискове.*

Предварителни дейности по ангажимента

Когато при изпълнение на одиторските процедури ще бъдат използвани АИТ, предварителните дейности по ангажимента може да включват обсъждания с ръководството на предприятието относно въпроси, като например:

- какви данни могат да бъдат използвани за изпълнение на процедури с помощта на АИТ и по какъв начин е предвидено те да бъдат използвани;
- качеството и надеждността на данните, включително как ръководството поддържа интегритета на данните, уместните процеси и контроли и кой има достъп до данните;
- кога данните ще бъдат налични, за да се осъществи достъп, да бъдат изготвени и анализирани при изпълнение на одиторските процедури;
- къде данните ще бъдат съхранявани преди и след изпълнение на одиторските процедури.

Когато е уместно, обсъжданията може да включват също законови или регулаторни изисквания, отнасящи се до данните на предприятието, на базата на държавата или региона, в който се съхраняват данните, включително кога може да е необходимо данните да трябва да напуснат това местоположение. Писмото за ангажимент може да трябва да адресира също така и въпроси, свързани с достъпа до данните и тяхната резидентност.

Определяне естеството и обхвата на процедурите

Когато има възможност при одита да бъдат използвани АИТ, от полза би било да се обмисли как АИТ може да бъдат използвани за изпълнението на одиторската процедура, кои твърдения за вярност процедурата възнамерява да адресира и кои АИТ са на разположение на одитора.

Първоначалното разглеждане може да взема под внимание процедурите, изпълнени при сходни ангажименти (например, при друг ангажимент за одит са използвани АИТ при изпълнение на процедура относно сходно салдо) или познанията, придобити при одити за предходни периоди (например, определена процедура е била ненужно повтаряща се или неефективна и би могло да се извлече полза от автоматизирането ѝ).

Целесъобразността на АИТ може да се базира на естеството на бизнеса и операциите на клиента (например, АИТ може да са особено подходящи, когато е налице голям обем сходни сделки или операции, които се поддават на автоматизирани процеси и контроли), на софтуера и технологиите, използвани от клиента и на лесното получаване на данни. Одиторът може да вземе също под внимание

МСУК 1,³ в сила от 15 декември 2022 г., описва отговорностите на фирмата във връзка с технологичните ресурси.

Разглеждането на въпроса как АИТ могат да бъдат използвани за изпълнението на дадена процедура може да вземе под внимание АИТ, предоставени на разположение от фирмата, включително кои АИТ се изисква да бъдат използвани в съответствие с политиките или процедурите на фирмата и дали са налице други АИТ, които фирмата е оторизирала за употреба.

нови АИТ, които са на разположение и дали те са оторизирани за използване от фирмата.

Определяне времето на изпълнение на процедурите

Когато при изпълнението на одиторските процедури се използват АИТ, времето на изпълнение на процедурите може да е повлияно по следните начини:

- Получаването и подготовката на данните обикновено е предварително условие за изпълнението на одиторската процедура с помощта на АИТ. Ето защо одиторският план може да трябва да включва ключови етапи за извличане и, когато е уместно, организиране или "изчистване" на данни, готови за използване в АИТ, предвиждайки достатъчно време за изпълнение на тези дейности. По отношение на някои ангажименти може да има ключове моменти във времето, когато трябва да бъдат получени данните, преди или след като бъдат приключени определени рутинни счетоводни дейности.
- Оценяването дали информацията е достатъчно надеждна за целите на одитора,⁴ включително дали е точна и пълна, може да изисква повече време, когато е налице по-голямо многообразие и обем данни, които да бъдат оценявани.
- Предвиждане на достатъчно време за адресиране резултата от процедурите, например, планиране на подходящо време по отношение на следното:
 - ако одиторът трябва да прецизира разбирането си за предприятието и разработването на процедурата (например, като прецизира параметрите или популацията); или
 - когато одиторът разследва изключенията, идентифицирани посредством АИТ при одиторската процедура.

³ МСУК 1, Управление на качеството за фирми, които извършват одити или прегледи на финансови отчети или други ангажименти за изразяване на сигурност или свързани по съдържание услуги.

⁴ МОС 500, Одиторски доказателства, параграф 9

Компетентност и способности

В съответствие с МОС 220, съдружникът, отговорен за ангажимента, трябва да се е уверил, че екипът за ангажимента и експертите на одитора, които не са част от екипа по ангажимента, като цяло притежават подходящата компетентност и способности.⁵ Когато при одита се използват АИТ, това решение може да включва способността на персонала да приложи технологията или наличието на място на подходящи експерти, особено когато технологията е по-сложна.

Когато се определят членовете на екипа по ангажимента, съдружникът, отговорен за ангажимента, може да вземе под внимание сложността на АИТ, които ще бъдат използвани при изпълнение на съответната процедура и трудностите при получаване на данните, които ще бъдат използвани в АИТ. Специализираните ресурси, независимо дали вътрешни или от доставчик на услуги, може да са от полза при получаване достъп до данните и оценяване точността и пълнотата им. Политиките или процедурите на фирмата може да изискват екипът по ангажимента да включи специализирани ресурси (като например, вътрешна ИТ одит група), когато при одита се очаква да се сблъскат със специфични обстоятелства.

МОС 220 (преработен) е в сила за периоди, започващи на или след 15 декември 2022 г.

Стандартът включва засилен фокус върху ресурсите и изисква съдружникът, отговорен за ангажимента, да определи, че достатъчни и подходящи ресурси, за да бъде изпълнен ангажиментът, са своевременно насочени или предоставени на разположение на екипа по ангажимента, вземайки предвид естеството и обстоятелствата на ангажимента за одит, политиките или процедурите на фирмата и промените, които може да възникнат по време на ангажимента.⁶

2. Кой може да участва в дейностите по планиране, когато при изпълнението на одиторските процедури е възможно да бъдат използвани АИТ?

Когато съществува възможност при одита да бъдат използвани АИТ, може да е от полза в процеса по планиране да бъдат включени доставчици на услуги, специалисти по АИТ или потенциални членове на екипа по ангажимента със специализирани умения, за да идентифицират специфични възможности за използване на АИТ и да разработят подходящи одиторски процедури.

Участието на тези лица може да помогне при:

- оценяване дали АИТ са подходящи за използване при конкретните обстоятелства и дали е вероятно АИТ да са ефективни.

⁵ МОС 220, *Контрол върху качеството при одита на финансови отчети*, параграф 14

⁶ МОС 220 (преработен), *Управление на качеството на одита на финансови отчети*, параграфи 25 - 28

- разбиране и съгласуване на целта и обхвата на процедурите, които ще бъдат изпълнени с помощта на АИТ.
- разбиране какви данни ще бъдат необходими, за да бъдат изпълнени процедурите с помощта на АИТ.
- разбиране резултата от АИТ и какъв анализ и оценка трябва да бъдат направени, за да се достигне до заключение относно резултатите от одиторската процедура и получените одиторски доказателства.
- установяване естеството, времето на изпълнение и обхвата на ръководството и надзора над членовете на екипа по ангажимента и прегледа на тяхната работа, включително преценка на уменията и експертните знания на лицата, изпълняващи отговорностите във връзка с ръководството, надзора и прегледа.

Когато АИТ не са вече обмисляни за използване при ангажимента, периодичното включване на специалист или друго лице, което да се фокусира върху АИТ, в срещата за планиране на одита или процеса по планиране може да осигури алтернативна гледна точка спрямо одиторския подход.

Пример за това как АИТ „лидер” може да осигури алтернативна гледна точка спрямо одиторския подход при ангажирането му в процеса на планиране

Възможно е някои фирми да използват вътрешни „лидери”, които да подпомогнат екипите при разработването и изпълнението на процедури с помощта на АИТ. Тези лица може да имат експертни знания и умения при идентифицирането на възможности за използване на АИТ, разработване и изпълнение на процедури с помощта на АИТ или отговор на рязко отклоняващи се величини, изключения, отклонения или неочаквани проблеми, които може да възникнат.

Одиторски екип, изпълняващ дългосрочен ангажимент, който е следвал последователен одиторски подход, може да извлече полза от привличането на лидера, който да направи преглед на одиторския план и да присъства на тяхното заседание във връзка с планирането на одита или на обсъжданията в екипа по ангажимента. Лидерът може да идентифицира области на финансовия отчет, като например, такива, които са резултат от прогнозируеми сделки и операции или сделки и операции с голям обем и да предложи начини за ефективното използване на АИТ, за да се отговори на идентифицираните рискове. Аналогично, лидерът може да извърши преглед на планираните процедури за оценка на риска и да идентифицира възможности за използването на АИТ, например, да идентифицира как може да се използва визуализирането на данните при разработването на предварителните аналитични процедури или как може да бъде използвана автоматизация на роботизирани процеси (RPA) при провеждане тестове на счетоводните регистри.

По време на заседанието за планиране на одита, алтернативната гледна точка и поставените от лидера въпроси може да доведат до по-ефективно обсъждане на начина, по който одиторският план може да бъде конкретно приспособен за съответния ангажимент и неговите уникални рискове и обстоятелства, дори когато АИТ не са използвани в крайна сметка.

Следете ни в социалните медии, за да сте в течение на нашите стандарти и други новости

За IAASB

Целта на Съвета по международни одиторски стандарти и стандарти за изразяване на сигурност (IAASB) е да служи на обществения интерес, като изготвя и въвежда висококачествени одиторски стандарти, стандарти за изразяване на сигурност и други свързани по съдържание услуги и като улеснява сближаването на международните и национални одиторски стандарти и стандарти за изразяване на сигурност, повишавайки по този начин качеството и последователността в практическото им приложение по целия свят и укрепвайки общественото доверие в глобалната одиторска професия.

IAASB разработва одиторски стандарти и стандарти за изразяване на сигурност и насоки за използването им от всички професионални счетоводители съгласно публичен процес с участието на Съвета за публичен надзор, който осъществява надзор над дейността на IAASB, както и на Съвещателната консултативна група на IAASB, която изразява мнения и внася предложения с оглед отразяване на обществения интерес при разработването на стандартите и насоките. Структурите и процесите, които подпомагат дейността на IAASB се подкрепят от Международната федерация на счетоводителите - International Federation of Accountants (IFAC).

Структурите и процесите, които подпомагат дейността на IAASB се подкрепят от Международната федерация на счетоводителите - International Federation of Accountants® или IFAC®. IAASB и IFAC не носят отговорност за загуби, понесени от лице, което действа или се въздържа от предприемането на действия, разчитайки на материалите в настоящата публикация, независимо дали тези загуби са предизвикани поради небрежност или по друг начин.

Copyright © December 2021 by IFAC. All rights reserved.

The 'International Auditing and Assurance Standards Board', 'International Standards on Auditing', 'International Standards on Assurance Engagements', 'International Standards on Review Engagements', 'International Standards on Related Services', 'International Standards on Quality Control', 'International Auditing Practice Notes', 'IAASB', 'ISA', 'ISAE', 'ISRE', 'ISRS', 'ISQC', 'IAPN', and IAASB logo are trademarks of IFAC, or registered trademarks and service marks of IFAC in the US and other countries.

For copyright, trademark, and permissions information, please go to [permissions](#) or contact permissions@ifac.org. Авторски права © декември 2021 г. на IFAC. Всички права запазени.

'International Auditing and Assurance Standards Board', 'International Standards on Auditing', 'International Standards on Assurance Engagements', 'International Standards on Review Engagements', 'International Standards on Related Services', 'International Standards on Quality Control', 'International Auditing Practice Notes', 'IAASB', 'ISA', 'ISAE', 'ISRE', 'ISRS', 'ISQC', 'IAPN', и логото на IAASB са запазени марки на IFAC или регистрирани запазени марки и марки за услуги на IFAC в САЩ и други държави.

За информация относно авторските права, търговската марка и съответните разрешения, моля посетете [permissions](#) или се свържете с permissions@ifac.org.

Настоящият незадължителен помощен материал във връзка с технологиите „Често задавани въпроси относно планирането на одита“ на International Auditing and Assurance Standards Board, публикуван от International Federation of Accountants (IFAC), през 2021 г. на английски език, е преведен на български език от Института на дипломираните експерт-счетоводители в България през м. февруари 2022 г. и се възпроизвежда с разрешението на IFAC. Одобреният текст е този, публикуван от IFAC на английски език. IFAC не носи отговорност за точността и пълнотата на превода и всякакви действия, произтичащи от това.

Текст на английски език на незадължителен помощен материал във връзка с технологиите „Често задавани въпроси относно планирането на одита“, издание 2021 © 2021 на International Federation of Accountants (IFAC). Всички права запазени.

Текст на български език на незадължителен помощен материал във връзка с технологиите „Често задавани въпроси относно планирането на одита“, издание 2021 © 2022 на International Federation of Accountants (IFAC). Всички права запазени.

Оригинално заглавие: Non-Authoritative Support Material Related to Technology: Frequently Asked Questions (FAQ) on Audit Planning, 2021 Edition

За разрешение за възпроизвеждане, съхранение или препращане, или за друга подобна употреба на този документ, моля да се свържете с permissions@ifac.org